

KURJER LITEWSKI

w WILNIE dnia 25. Stycznia V. S. ROKU 1808.

S. PETERSBURG VS. d. 15 stycznia. General infanteryi Wiazmitinow na własną prośbę uwalnia się od obowiązku głównie komenderującego w S. Petersburgu, General infanteryi X. Łobanow Rostowski został wojennym Gubernatorem w S. Petersburgu. Od armii GM. Raiewski umieszczony jest w świecie Monarszey. Stanu konsyliarz Speier otrzymał order S. Anny 2 klasy. Ober Forstmeister Twerski Swierczkow order S. Włodzimierza 4 klasy.

Za najwyższym rozkazem Minister sprawiedliwości X. Łopuchin donosi Chorażemu Połowskiemu, który prosił ażeby przyjęto w Senacie apellacyjną skargę jego bez opłaty przepisanej prawem, w sprawie o majątek z konsyliarzem Kandybą, i żeby tę sprawę osądzono nie czekając kolej; ponieważ Połowski przepuścił termin roczny dozwolony do podania apellacyi, prośba jego nie jest przyjęta.

Wyznaczonym opiekunom do majątności Szkłowskiej obywatelom Białoruskim Wincentemu Gordziałkowskiemu i Józefowi Szostakowi skarżącym się na 3 departament Senatu, który nie dopuścił im wdawać się do wewnętrznych urządzeń tego majątku, i brać procenta z dochodów onego, rozkazując ieszcze ażeby zwrócili co już wzięli z tychże dochodów pieniędzmi i sprzętami: J. J. Mość przejrzawszy Senatu wyrok, i znajdując że przynoszący prośbę odstąpili prawideł im przepisanych w zarządzaniu pomienioną majątnością, która była powierzona ich staraniu z przypadkubędących na niej skarbowych niedoborów, rozkazał skargę ich zostawić bez odpowiedzi, ponieważ postanowienie od Senatu uczynione jest z prawem zgodne.

Podporucznikowi Jgnacemu Misiewiczowi skarżącemu się na sąsiadującego z nim obywatela Hołyńskiego i żonę, którzy Misiewicza zkrzywdzili, niech skarży się na nich gdzie prawo kazało.

Majorowi Janowi Nowickiemu który prosił o wyznaczenie summy pieniężnej z majątku pozostałego po krewnym jego Jerzym Horwacie, dla dokończenia zaczętego kościoła budowli, jak sam Horwat w testamentie przepisał: o dopełnienie woli testamentowej Horwata Nowicki prośbę ma podać gdzie prawo kazało.

WIEDEN d. 16 stycznia. Według listów odebranych z Semlina, które powtórzyły wiadomość przyslaną z Bośni, G. Marmont komenderujący en chef wojskiem Francuzkiem w Dalmacyi i Albanii, liczbę żołnierza swojego nagłe pomnożył do 80 t posiłkami ze Włoch odebranymi; które od rezerwy trzeciej G. Baraguey d' Hilliers oderwane, przez Wenecyą, Jstryą nie-

znacznie przeszły do prowincyi pomienionych. To sprawiwszy wódz kilka regimentów posłał ku granicom Bośni przyległym, iakoż rozłożyły się wszystkie w Helan, Knin, Klutz, Unaz, Petrowaz, innych miejscach. Kommendanci Tureccy, którym straż i bezpieczeństwo granic jest poruczone, widząc zbliżających się gromadnie cudzoziemców, niemieszkając wysłali gońców do ich komendanta i pytali się o przyczynę tak nadzwyczajnego obrótu. G. Francuzki dał odpowiedź, która ponieważ mniej wyraźna i obiętna była, więc komendanci co rychley o wszystkiém donieśli Bekirowi Baszy Trawnickiemu.

Ten mając wiele do czynienia, nie odebrawszy żadney instrukcyi z Constantinopola na podobne przypadki, wysłał gońca zapytując się Mustafy 4, co miał czynić. Sułtan przez tego gońca objawił wolę swoją, którą pełniąc ściśle Bekir, d. 4 grudnia dał powszechnie zalecenie wszystkim naczelnikom i gromadom Bośniaków, ażeby się zgromadzali pod bronią na miejsca wyznaczone w liczbie najmniej 60 t; co wykonać mają koniecznie pod surową odpowiedzią przed końcem grudnia. Już są wytknięte 3 obozy na przyjęcie tego ludu pod Trawnick, Seraio, Warez. Co niżej nastąpi, tymczasem dla utwierdzenia ściany Dalmackiej Bekir wysłał z Seraio 2 t. wybranych żołnierzy; ta jest straż przednia, za którą poszły 2 dywizye z powiatów Nissoka i Uranduka zebrane. Podobne rozkazy odebrali Baszowie Albanii i prowincyi odleglejszych, każdemu zalecono ażeby zważając ludność i dostatek kraju powierzonego rządowi swemu iak najwięcej żołnierza zwołali, uzbroili, i iak naprędzey prowadzili do granic Dalmacyi, Raguzy, Montenegro. Czekamy niecierpliwie dalszych przypadków; już wiadomość przyszła, że na granicach Dalmacyi zaszło kilka mniejszych utarczek.

Takie obróty w krajach ościennych kazały rządowi Austriackiemu mieć się na baczności. Już dawniej regimenta niektóre odebrały rozkaz ciągnąć do Tureckich granic, teraz więcej posłano do Węgier, i kordon potężnie zmocnić kazało, mianowicie od ściany Serwianów.

Uroczystościom Wiedeńskim z powodu zaślubienia Monarchy końca niema. D. 11 był wspólny Karuzel; tegoż d. u dworu dano kosztowną biesiadę deputacyi od stanów Węgierskich z powinszowaniem przysłańey, na którą zaproszeni byli wszyscy tego narodu Magnaci znajdujący się w stolicy; obiadających odwiedził Cesarz z małżonką, córką, następcą tronu, i Arcy X. Palatynem. Urząd W. Koniuszego po dobrowolnem odstąpieniu X. Dietrichsteina oddano X. Kaunitz,

Podkomorzego sreber koronnych Graffowi Trautmansdorf synowi X. Marszałka dworu. Adam Paris z potomstwem wyniesiony na dostojność Hrabiego.

Rapporta do rządu przysłane z wojskowych granic w Węgrzech Croacyi, Sclawonii, Bannatu pokazują, że w r. 1807 tam zebrano iedwabiu surowego 1066 centnarów; r. 1806 w tychże powiatach nie zebrano nad 546 centnarów. Tak nagły i wielki wzrost krajowego przemysłu pokazuje, czego rząd może dokazać w krótkim czasie, gdy usiłujących ludzi przemysł i pracę umie oświecać, zachęcać, nadgradzać. Bez wątpienia w latach następnych tak wiele iedwabiu wydadzą prowincye Węgierskie, iż rękodzieła całej Monarchii nie tylko w ten produkt opatrzone będą przyzwoicie, ale też obywatele niemało zagranicznym onego dostarczą. Nie mamy ieszcze pewney z doświadczenia wiadomości, czyli ten Węgierski iedwab równa się w dobroci Włoskiemu, nad którego niedostatkiem ubolewali tak bardzo manufakturzystowie Austriacy.

W roku zakończonym umarło w Wiedniu ogółem osob 13764, narodziło się dzieci 12756, zaślubionych par 2727; w r. 1806 umarło osob więcej niż teraz 6600; lecz to się stało po zakończoney wojnie, gdy szpitale były napelnione choremi i ranionymi żołnierzami.

Familia Cesarska d. 14 odwiedziła nowo zbudowaną salę Apollinową dzieło Architekta Wolfsohna; zgromadzenie było bardzo liczne i świetne; kraiovi i cudzoziemce wyznają iednomyślnie, że równey sali do publicznych zabaw niema w Europie.

Po wyjeździe Imperatora Francuzkiego z Mediolanu Król Bawarski z małżonką i synem został na czas mełaki u córki swojej Wice Królowey Włoskiej; w styczniu ma powrócić do Munchen; na przyjazd jego do miasta Inspruck stolicy Tyrolskiej zgromadzić się kazano wszystkim strzelcom całego kraju i pogranicznym Bawarskim; nacyelniey trafiający w tarczę ma odebrać od Króla nadgodę dukatów 1000.

COPENHAGA d. 5 stycznia. Mała fregata którą w lepszych czasach Jerzy 3 darował następcy tronu Duńskiego, nie została spalona przez Anglików, iak mówiono, lecz do Yarmouth zawinęła, przybycie tego statku sprawiło przykre wrażenie na umysłach obywatelów; wszyscy to odesłanie daru poczytali za obelgę narodowi wyrządzoną. Niedawno płynący na morze Bałtyckie okręt zatrzymano w Sundzie; okazał papiery, z których się pokazywało, że nie był Angielski, aniteż nieprzyjacielską własnością ładowany; lecz te świadectwa były fałszywe, prawdziwe znalazł utaiione maytek Duński; więc na konfiskatę poszedł; sukna i kazimirów znaleziono w nim za 100 t. talarów. Kompania Duńska Azyatycka wkrótce czeka powrotu z Tranquebar 3 okrętów swoich, których ładunek wynosi 2 milliony 200 t. talarów; szczęśliwie uyc wszystkie miały przed pogonią Angielską.

Ofiary dobrowolne na zbudowanie flotty no-

wey są bardzo wielkie po wszystkich prowincjach Królestwa; między innemi godzi się wspomnieć Ministra Schimmelmanna, który darował na ten koniec srebro stołowe wazące 1000 t. Zegluga przez Sund w r. terażn. była mierna, zatem dochód koronny bardzo szczupły; statków które cło zwyczajne opłaciły nie liczono nad 6240; z tych było Angielskich 2622, Duńskich 1212, Szwedzkich 1379, Pruskich 267 Amerykańskich 206, &c, licząc każdy okręt dwa razy, gdy wpływał na morze Bałtyckie, i z niego na północne powracał.

CASSEL d. 7 grudnia. Król Hieronim ogłosił następujące urzãdzenia wojskowe i cywilne. G. Rewbell będzie wodzem i dywizyi, Rivaud 2, Eblé 3; Diemar, Boerner, Webern, Lehsten, Motz komendantami departamentowemi. Departament Elby stolica Magdeburg dusz ma 254 t. Departament Fuldy stolica Cassel dusz 240 t. Departament Harz stolica Heiligenstadt dusz 210 t. Departament Leine stolica Goettingen dusz 146 t. Departament Ocker stolica Brunswick dusz 268 t. Departament Saale stolica Halberstadt dusz 206 t. Departament Werra stolica Marburg dusz 254. Departament Weser stolica Osnabruck dusz 335 t. Ogółem Królestwo Westfalskie dusz liczy million 913 t.

Po tém urzãdzeniu Król dał odezwę do Biskupów krajowych i duchownych zwierzchników, ażeby zalecili ludowi modlitwę za szczęśliwe powodzenie Monarchy, który do sprawowania rzãdów państwa obyczaiem Chrześciańskim przystępuje od wezwania pomocy i błogosławieństwa Królującego na Królmi. Mieszkańce po wszystkich prowincjach ogłoszenie konstytucyi nowej przyieli z oświadczeniem radości, iako deskę zbawienią, spodziewając się pod rzãdem ustanowionym spoczywać w pokoju, i nadgodzić sobie te straty, które ponieść musieli znaczne i bolesne z pod iednego berła przechodząc pod drugie.

LISBONA d. 19 grudnia. Przed kilku dniami pospółstwo stolicy naszej zrobiło wielki rozruch; pobudki niewiadome; lecz G. Junot użył prędko siły zbroyney, i spokojność bez trudności przywrócił. Handel Portugalski zupełnie zaginął; lądowego z Hiszpanami nie było nigdy, morski dziś iest niepodobny dla krążących w bliskości flott Angielskich. Woyska Hiszpańskie wkrczając z Gallicyi do kraju Entre Minho et Douro, główny port, miasto handlowe Porto zaięły bez odporu. Na początku grudnia do Gibraltaru zawinęły Angielskie okręta Queen i Windsor Castle od 98 armat, prowadzące 40 statków przewozowych, na których było 9 t. żołnierza lądowego z Messiny pod komendą G. Moore. Ten lud ma tylko dni 14 spoczywać, i odeysć do Anglii, czyli też na wyprawę do Ameryki południowej. Zdaie się iż Brytańnia W. o morzu śródziemném zapomina zupełnie, ponieważ w Malcie tylko mocny garnizon zostawiono. Sycylia inney obrony nie ma prócz garstki szczupley krajowych żołnierzy i flotty Lorda Collingwood, która krążyć nie przestae w onych stronach.

Przybycie pomienionego woyska zrodziło troskliwość w Gibraltarze, gdyż ta twierdza żywności mając mało nie może przybyłym dostarczyć potrzeb; największy jest niedostatek mięsiwa, które zastępuje bogaty ryb połow. Z G. Moore znajdują się Fraser, Paget, Oakes, Winwad. Domyslaia się niektórzy, że ta potęga wprzód będzie użyta na podbicie Ceuty; iakoż G. Moore siadłszy na fregatę odpłynął z Gibraltaru dla rozmówienia się z Admirałami Purwis i Sidney Smith krążącemi pod Cadix i Lisboną. Pierwszego eskadry niedawno rozrzuciła straszliwa nawałność, lecz Anglicy wkrótce zebrać się potrafili bez wielkiej szkody. Wszystkich im ieńców Turcy rzetelnie wydali według brzmienia kapitulacyi podpisanej przy zwróceniu Alexandryi. Uważamy, że teraz Brytaunii W. Ministrowie nowym sposobem dają obrót morskiej i lądowej potędze narodu swego; pierwsza ściśle zamyka wszystkie porty najbardziej, w których nieprzyjazne Mocarstwa mieć mogą zbroyne okręta; druga już dziś nie jest rozrzuconą iak była w roku przeszłym; lecz w części znaczney zmierza do podbicia takich miast i krajów, które zysk największy zwyciężcom obiecuia.

LONDYN d. 30 grudnia. Żeglarz z Oceanu spokojnego powracający powiada, że gdy d. 18 sierpnia w Lima stolicy Peruńskiej odebrano wiadomość o zwycięstwie G. Liniers, oswobodzeniu Platy, i zupełney porażce woysk Angielskich, obywatele radość największą oświadczyli, przez kilka nocy oświecając wszystkie domy. Na pierwszy odgłos niebezpieczeństwa grożącego Buenos Ayres 25 t. ochotników dobrowolnie podało imiona swoje Wice Królowi do odprawienia czynney kampanii przeciw naieźdnikom dzierżaw Amerykańskich Katolickiego Króla. Wkrótce obaczemy, iessler podobną gorliwość okaza za nadeściem powtórney wyprawy Angielskiej, o której celu nikt u nas nie wątpi. Cotton ma zamykać Lisbonę, Sidney Smith z G. Spencer uda się do Brezylji, dla dopomożenia Regentowi.

Bogate flotty kupieckie Chińska i Canadyjska szczęśliwie zawinęły do portów naszych; mówiąc w powszechności roku ter. nieprzyiacielscy korsarze mniej Anglikom szkodzili iak dawniej; ze wszystkich okrętów które z Portugallji powracały bogatym ładunkiem obciążone, ieden tylko poymany trafił do Vigo, na którym znajdowała się wielka summa w piastrach. Do Brezylji posyłamy wiele statków z rozmaitym towarem Z liniowych okrętów Regenta ieden tylko zawinął do Plymouth dla naprawy, znacznie uszkodzony gdy z Tagu na morze wychodził; wszystkie inne żeglując do nowego świata po 30 maytków Angielskich dla pomocy przyiely. Poseł Lord Strangford pożegnawszy na morzu Regenta przybył do Londynu, i niebawiać wyieżdża do Brezylji w poselskiej dostojności. Dał Ministrom obszerny raport, z którego wywiązuie się ta pewność, iż Regent zagrożony wojną od Anglików którym zamknął porty, i niazdem Francuzkim, obrał nasze przymierze; eskadra iego niesie do Brezylji głów

ogółem 17 t. pod kommandą Admirała Acunha Sottomayor.

Kongres Amerykański swojemu Prezydentowi d. 25 listopada dał moc nieokreśloną nie wpuszczania do portow RPtey okrętów najbardziej Angielskich, i zabierania iesslerby gwałtem wnieść usiłowaly. Nastapią wkrótce podobno inne urządzenia do wojny zciągające się; coraz albowiem niknie bardziej nadzieia zachowania pokoju; iessler Anglia stara się przywrócić zgodę, Mocarstwa nieprzyjazne usilują Amerykanów pociągnąć do sprawy swojej; iessler z naszej strony oświadczamy nieiaką grzeczność i powolność, rozjątrzeni dawnemi obelgami Republikanci to przypisując boiaźni zapalają się do zemsty. Admirał Cochran z okrętami Belleisle, Alexander od 74 armat i 3 fregatami krążąc w bliskości wysp Duńskich, czeka na przybycie G. Bowyer, który ma przyprowadzić woysko lądowe z Barbados, wtenczas regularny atak nastapi.

Regent Portugalski nie chciał oyczyny opuszczać, przeto pisał do rządu naszego na końcu września, żebyśmy sił zbroynych do uścia Tagu nie posyłali, gdyż te przeszkodzić mogły do pomyslnego skutku negocyacyi z Francją trwającej. Zdało się inaczej Ministrom Angielskim, którzy w zamknięciu portów upatrywali zniewagę narodu. Gdy już Portugalska flotta wychodziła na morze, zawiał do portu okręt Brezyljski z ładunkiem bogatym; ten do Anglii odesłano. Archiwa koronne uprowadzone. Zdrowie Królowey matki Regenta od lat wielu słabe polepszyło się w kilkodniowej żegludze. Politycy Angielscy obszernie wyliczają niezmierne korzyści, iakie przynieść musi koniecznie nam i Brezyljanom odmiana terażniejsza. Inni przepowiadają że Lord Collingwood wkrótce ma przedsięwziąć zdobycie Dardanelskiej cieśniny i szturmowanie Constantinopola. Ambassador Lord Paget powrócił z tamtąd, i donieść miał rządowi, że wszystkie usiłowania iego były daremne; Turcy na lądowanie iego i zagaenie negocyacyi o pokoy zezwolić nie chcieli.

Thornton wyznaczony posłem do Stockholmu, co dowodzi że z Gustawem Adolfem trwa przymierze. Okręta Polyphemus i Africa od 64 armat przyniosły z Montevideo 3 miliony piastrów wzięte od Hiszpanów za przedane im Angielskie towary. Rząd Amerykański postanowił odtąd utrzymywać woysko morskie i lądowe z samych tylko rodaków złożone, najbardziej zaś nie dopuszczać, ażeby z krajowemi nie były pomieszane zbiegi zagraniczne; ten wyrok już do skutku przychodzić zaczął w New Yorck, z kąd wielu dezertarów Angielskich odprawiono. Sławny G. Moreau kończąc podróż przedsięwziętą do wszystkich prowincyi RPtey, zwiedziwszy już północne przeniósł się do południowych, i bawi w New Orleans stolicy Louisiany. Oppozycja nam zapowiada burzliwe obrady w następującym blisko Parlamencie; naczelnikami iey w izbie niższej są Whitbreath, Ponsonby, Lord Petty. Nie rozumiemy żeby Ministrowie śmieli przewlec ieszcze

zwołanie onego; od r. 1688 rzadko tak długie wakacje bywały.

Nawałność rozrzuciła eskadrę Admirala Purwisa pod Cadix, wszystkie okręta mniej albo więcej utraciły, 5 zepsutych zostało tak dalece, iż musiały odpłynąć do Gibraltaru dla naprawy. Słychać iż następca Admirala Smith Cotton ma wyraźny rozkaz zniszczyć Portugalskie okręta w Lisbońskim porcie, ażeby tych Francuzi użyć nie mogli. Rząd nasz ściśle dochowuje kapitulacyą w Coppenhadze podpisaną z G. Peymann; między innemi warunkami ten był, że z obu stron u wolnić miano ienców do d. 7 września poymanych; przeto Admiralicja zgromadzić kazała na iedno miejsce wszystkich Duńczyków, którzy z tego warunku mogli korzystać, i do oyczyzny odesłała. Krótko przedtym maytkowie tego narodu w Reading słabo strzeżeni bunt podnieśli; zprowadzony żołnierz Angielski spokoynosc przywrócił. Mie liśmy niedawno w Londynie pożar, który mógł przynieść niezmierną klęskę, gdyby rychło nie był zgaszony; zapaliły się magazyny wschodniej kompanii; przecie zakończyło się wszystko na postrachu, i spaleniu 9 t. worów pieprzu.

Król ogłosić kazał z wyroki godne uwagi; pierwszy wyraża, iż gdy wiadomy od Francuzów przymus włożył nieuchronną potrzebę na rząd Pruski i miasta Lubeck zamknięcia portów swoich handlowi Angielskiemu; Monarcha względ mając na ich słabość i nie chcąc pomnażać klęski, dozwala okrętom znajdującym się w Anglii spokoynie powracać z ładunkiem do oyczyzny. Drugi edykt równą powolność czyni Portugalczykom.

Pisma nasze tém bardziey ubolewają nad losem Regenta, że naraził się na przypadek iedynie przez szacunek narodu Angielskiego, i zachowaną pamięć dawnego przymierza, dozwala iac im własność uprowadzić, ponieważ rozumiał że konfiskować przez ludzkość nie mógł i słusznosc. Cały naród Angielski zapewne wdzięcznym być powinien temu panu, i gotów będziełożyć wszystko, ażeby stratę nadgrodził. Tymczasem w Ministeryum niezgoda panuje. Hawkesbury chce zachować wiernie akt nawigacyi, zamykając Amerykanom osady cukrowe, Castlereagh porty wschodnio Indyjskie. Gotuje się wielka, zbawienna dla narodu odmiana. Portland z Ministrów pierwszy, który r. 1782 był Irlandzkim Wice Królem, odebrał mocne uwagi względem tamtejszych Katolików; te złożyły umysł iego; Canning, Castlereagh, kilku innych Ministrów iedno z nim rozumieją, że czas iest uczynić cokolwiek dla tak wielkiej części poddanych Króla. Słychać że Canning przyioł na siebie obowiazek trudny przełożenia wszystkiego Monarsze, który iak dobrze wiemy, trwa zawsze w dawnym przekonaniu; iż złamałby przysięgę przy wstąpieniu na tron wykonaną. Oprócz Biskupów, którzy Jerzego 3 utrzymują w tych myślach, Ministrowie Hawkesbury i Percival ludzie zdania przeciwnego, oświadczyli zprzeciwiać się temu projektowi w Parlamencie i radzie; lecz tym delikatnie przypomnieli kolledzy, że Lordowie Addington i Gra-

nville chociaż oddaleni od dworu mają naywyższy u Króla szacunek.

PARYZ d. 6 stycznia. Z okolicznosci wyjazdu do Brezylji Regenta pisma nasze czynią uwagi następujące. 4 okręta i 5 fregat znalezionych w Lisbonie uzbroić kazano. Dom Baganza Portugallią utracił dla przyiaźni Angielskiej. Francja wiele zyskała oddalając ten naród z Lisbony, Setuval, Porto; reszta lądu Europejskiego iest oswobodzona. Odniesliemy korzyść z niepodległości Amerykanom daney, nie ztracimy na przeniesieniu Regenta do Brezylji; ta kraina z Europą handlować musi. Wydaie drogie kamienie, złoto, i wszelkie produkta wyspom cukrowym właściwe; ostatnich Anglia nie potrzebuie, będą więc sprzedawane innym narodom, Francja da w zamianę swoje rękodzieła; lecz ten handel nie iuż w Lisbonie prowadzić będziemy; przenieść się musi do naszych portów, na czem zysk wielki. Anglia traci pożytecznego zprzymierzeńca; nie pierwsza to pomyłka. Zamykając Elbę i Wesser zniszczyła handel swoy w krajach ieszcze nie zajętych strażą Francuską. Bombardując Coppenhagę odraziła od siebie pozostałych przyiacioli, morze Bałtyckie i Sund swoim żeglarzom zamknęła. Daiąc nowe i niesłychane przepisy handlującym norodom pomnoży liczbę nieprzyiacioli, i zamknie handel bardziey niż spodziewać się mogli Francuzi.

Napoleon ogłaszając w Berlinie porty Angielskie zamkniętymi nie rozumiał, żeby sam nieprzyiaciel miał przywieść do skutku rozrządzenie iego, zniesieniem flagi obojętnej która handel ułatwiała. Co ztąd wyniknie? Amerykańskie okręta prosto z domu do Francyi żeglować będą, albo dadzą się przetrząsać Anglikom, do portów Angielskich prowadzić, i cło narzucone zapłaciwszy będą zkonfiskowane u nas. Rpta na taką zniewagę nie zezwoli; a iezeli dla zachowania z nią pokoju potrzebnego Anglicy odstąpią niesłusznę pretensyi, Amerykanie Europejczykom dostarczą surowe do rękodzieł produkta całego świata, od nich brać będą wyrobione; ten handel zakwitnie z uszczerbkiem Angielskiego. Jezeli zaś Brytańnia nie okaże Amerykanom tej powolności, wojować z niemi powinna. Może Rpta przez miłość pokoju zgodzić się na przetrząsanie swoich statków, i opłatę 25 procentów Anglikom od towaru sprzedać się mającego w portach Europy lądowej; lecz ta podłość na nic się iey nie przyda; do Europy lądowej takie statki zawiać nie mogą, wchodzące zginą, do Anglii płynąc ładunku swego nie przedadzą, gdyż ten naród sam wszystkiego zakupić nie zdoła, co wielu narodom wystarcza; próżna więc byłaby opłata 25 procentów. Łatwiey więc Amerykanom zostać w nieprzyiaźni z wrogiem Europy, i handel z nią prowadzić bez pozwolenia, byleby do tego użyli statków zbroynych, któreby odpor dać mogły korsarzom; gdyż Brytańnia nie zdoła okryć Oceanu flottami wojennymi na każdym miejscu i wszystkie zamknąć ściśle porty. Reszta później.